

A Kolberg-program fagottistáknak...

Ami egy turnéra - koncertre egy fagottistának kell, azt - az általános program részeként - a Kolberg cég biztosítja. Az új lengő-tartó a kengyellel fáradtságmentes, kényelmes ülésű játékot tesz lehetővé. A hangszer sajátos tartásmódjait messzemenően figyelembe véve, minden egyéni tartásmódhoz igazítható, anélkül, hogy a mozgásszabadságot korlátozná. Ezek a lengő kengyelek Kolberg-féle székekre utólag is felszerelhetők.

A szünetek idején a hangszer stabil, elcsavarodásmentes tartóban áll, vagy összecsucskható tokban vár a továbbszállításra.

Kipárnázott röpdoboz segíti a bőröndben való légi szállítást; a variálható betétek mind fagott, mind kontrafagott szállítását teszik biztonságosan lehetővé.

(Das Orchester 7-8/75)

Színezüst fúvókák Amrein-től harsonások és trombitások számára.

A lübecki Ursula Amrein hangszer-manufaktúra olyan *mundstücköket* kínál, amelyek -szerinte- nemcsak szépen szólnak, de hajlékony modulációs lehetőségekkel is szolgálnak. Az általuk megszólaltatott hangok tiszták és centráltak.

Miniatűr motor lapozza a kottát.

A buchi *Happy Music GmbH* most motormeghajtású kottalapozót kínál. A lejátszandó kotta lapjait mozgatható karokba fogják be. Amikor a *muзикusnő* (a fordító nem érti, hogy miért nem a *muзикus...*) a kottaoldal végére ér, egy lábkapcsolóval lapoz, ami nem tart egy másodpercnél tovább. Visszafelé is lehet lapozni, a kézi belelapozás pedig nem kavarja össze az egészet, minden lapozó utasítás csak a legfőbb lapra vonatkozik.

A kottalapozó technikailag olyan, hogy a bilentyűs hangszernél se nem látszik, se nem zavar.

A léptető motor majdnem hangtalanul dolgozik. A lapozó kapcsolókábele a játékos láb körzetében helyezkedik el, ugyanott van a 12V-os trafó, elektronikástu. Minthogy a 20 oldalt lapozó készülék vízszintesen is működőképes, karmestereknek is jó szolgálatot tehet (sic!). Pult- és zongora-változatban kapható. Kívánságra kéz- és térdkapcsolóval is megrendelhető...

(Das Musikinstrument)

Ha valaki egyszer...

„szétfújta az idegét“

Wilfried Buck (Dr. med. Wilfried Buck általános szakorvos, aki valaha harsonázni tanult.)

Erről már minden rézfúvós hallott, sokuk pedig környezetében tud ilyen esetekről: Egy tapasztalt fúvós hangszeréből tisztességes hang helyett csak forró levegő árad. Először csupán a középső hangtartományban jelentkezik az, hogy a kívánt hang bizonytalanul és nem szépen szól meg. Ez nemritkán fúvós-túlterheléskor, pl. kimerítő turnék vagy túlszófolt koncertprogramok során fordul elő; közrejátszhatnak azonban a stressz más formái is, mint pl. feszültség a kollégák között vagy szorongás a karmesterrel kapcsolatban.

Szerencsére minden rutinos fúvósna vannak módszerei a pillanatnyi gyengeségek *eltussolására, elkenésére*. Sokszor azonban a jól bevált módszer *nem jön be*, hanem minden még rosszabbá válik. A kétségbeesett érintett megpróbálja anzaccát átállítani, új mundstückliket beszerezni. és rövidesen semmi se megy. A kollégák sugdolózni kezdenek, a bizonytalanság pedig növekszik. Gyakran hallani azt, hogy „szétfújta az idegét“, ami anatómiailag persze nem helytálló.

Az *anzaccát* számos, sokféle ideggel vezérelt izom együttműködésén alapul. Nem létezik tehát az a bizonyos *egyetlen ideg*, ami pl. a túl nagy nyomástól vagy tartós terheléstől sérülhetne.

Mi is a „fokális disztónia“?

Az itt tárgyalt megbetegedés neve az ideggyógyászatból származik és az angolszász irodalomban „*horn- (trumpet, Oetc.) player's palsy*“ vagyis *kürtös-(trombitás- stb.) bénulás* vagy *begörccsölés* a neve. Mi orvosok *fokális disztóniát* mondunk. Ez tudományosan hangzik, holott semmi mást nem jelent, mint az izomfeszítés egy körülírható zavarát. Okát nem tudjuk, így nincs kulcs-konceptiónk gyógyítására sem. Az ilyen esetekben az idegpályákon végzett neurofiziológiai mérések nem utalnak semmiféle idegsérülésre, és csupán normál leletekhez jutunk.

Történetek már próbálkozások e helyi bénulás feloldására kis dózisban az ajakizomzatba injektált idegméreggel (Botulinum-toxin A). Ez más fokális disztóniánál - mint amilyen az *írásgörccs* - néha segít. A mi esetünkben viszont nem születtek meggyőző eredmények, azonkívül: hol akad olyan fúvós aki önként engedi szája-táját böködni? Megkísérelték továbbá körülhatárolt izomcsoportok görccsének oldására szolgáló, Parkinson-kór elleni gyógyszerek bevetését is. Ez éppen idősebb fúvósok esetében látszik egy időre hatásosnak, és segíthet nekik abban, hogy a nyugdíjig hátralévő éveket átvészeljék.

Az akupunktúra és a homeopátia módszereit is kipróbálták, persze változó és nem kiszámítható eredményességgel. Megbízható, az esetek nagyrésztében szavatolható módszer sajnos nincs. Kézenfekvő a gyanú, hogy az ajakfeszültség testi problémái mögött pszichológiai okok rejtőznek, amelyek, mint a legtöbb pszichoszomatikus probléma, nem nyilvánvalók, és gyorsan meg nem oldhatók. Azok a pszichoterápiás kezelési módszerek, amelyek a begörccsölés okainak feltárására és annak feloldására alkalmasak lennének, évekig tarthatnak, sok pénzbe kerülnek, bizonytalan kimenetelűek és csak hosszú várakozási-sorbanállási idővel érhetők el.

Mit lehet tenni?

A következő eljárást szeretném javasolni: Aki „fúvászavarban” szenved, az először is tartson szünetet, pihenjen és ne próbáljon meg erősített tempóban fejfel jobban mondva szájjal a falnak menni. Az orvostudomány egyik alapszabálya, hogy bármilyen fajta túlterhelésnek nyugalommal, pihenéssel kell találkoznia. Teljesen szükségtelen azonnal pánikba esni. Ha az ember körülnéz, és másokkal őszintén beszélget, megtudja, hogy ilyen krízist milyen sok fúvós - köztük sok híresség - tudott költséges intézkedések nélkül átvészelni.

Az anzacc-probléma egy-két hét teljes fújás-szünet után eltűnik, és ezután fokozatosan, lassan kell a gyakorlati rendszert újra felépíteni; semmi esetre sem egyedül, hanem egy olyan tanár segítségével, aki jártas az anzacc-problémák megoldásában. Ilyen tanárok profi-körökben jól ismertek, ők egyéni tréningprogrammal sok válságon tudnak átsegíteni.

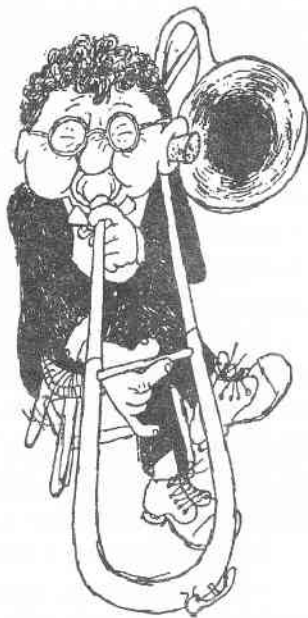
Fel kell továbbá keresni egy - lehetőleg zenészproblémákban jártas - orvost, hogy a gyorsan megoldható testi panaszok kizárhatók legyenek. Neki kell a *hivatásképtelenséget* különben is igazolnia. Ezt nagyvonalúan és nem időnyomás alatt kell a beteg számára megtennie. (A *hivatásképtelenség* nem azonos a *munkaképtelenséggel*, Az előbbi szakma-specifikus, az utóbbi általános fogalom. Ford.)

Aki az ilyen eljárás ellenére fél- vagy egy év után sem tapasztal számottevő javulást, azt foglalkozásának gyakorlására képtelennek, hivatásképtelennek kell minősíteni. Ilyenkor - életkortól függően - korkedvezményes nyugdíjazásnak, vagy más szakmára történő átképzésnek van helye.

A hivatásképtelenségről

Német viszonyokra áll, hogy egy zenész munkába lépésekor *hivatásképtelenségi biztosítást* kell kötni. Erre fiatal, makkegészséges, erőttől duzzadó fúvósok gyakran nem is gondolnak.

Ilyen biztosítás birtokában se mindig egyszerű a visszafordíthatatlan fúvászavar elismertetése, mivel olyan szakértők, akik zenész-specifikus megbetegedésekhez értenek, mifelénk nagyon ritkák. Nem képeznek kivételt a betegbiztosítók „Orvosi Szolgálatánál” alkalmazott minősítő orvosok sem, ők azonban rendszerint jóindulatúak. A mainzi egyetem klinikáján mindenestre van olyan rendelés, ahol zenészek megbetegedéseivel foglalkoznak, egyes főiskolák (mint pl. a hannoveri zenei-színházi főiskola zenepszichológiai intézete, *Institut für Musikpsychologie der Hochschule für*

Musik und Theater in Hannover) olyan saját intézetet alapítottak, amelyek tanácsadásra készek. Hannoverben ráadásul még egy „Orvosok a zenészekért” munkaközösséget is létrehoztak. Az USA-ban sokkal kedvezőbb a helyzet. Ott minden metropolisban működik (zenészek, színészek) számára kialakított, magas kompetenciájú, speciális rendelőintézet. Ezenkívül szakfolyóiratok is megjelennek az érdekeltek számára, mint pl. a nagyon ajánlható *Medical Problems of Performing Artists* (Hanley & Belfus Medical Publishers, Philadelphia).

Amit pályaválasztáskor figyelembe kellene venni

Még valami fontosat: bár Németországban számos zenekari munkahely van, a hangszeres tanárok mégis túl sok fúvóst ösztökélnek a hivatásos pálya választására. Véleményem szerint a rézfúvósok szakmai vágyainak megvalósításához az alábbiak feltétlen szükségesek lennének, de felülvizsgálatuk csak nagyon ritkán kerül sorra:

1. A hangszeres készség magas színvonala és a terhelhetőség már felvétel előtt, versenyeken (Zenélő Ifjúság, stb.) és egyéb nyilvános fellépések során kell, hogy bizonyítást nyerjen. Az, hogy valaki otthon szépen fújja a tuba mívumot, az bizony még nem elég.

2. A zenei pályához bizonyos nárcizmus is szükséges, ami az embert a nyilvánosság elé kényszeríti, ez azt jelenti, hogy egy kritikus publikum előtti fellépés kedvet és sose pánikot váltson ki a szereplőben.

3. Még kimagasló tehetség esetén se vállaljon egy fúvós túl korán, a zenei stúdiók lezárta előtt, zenekari állást. A kezdetben nem észlelhető tartós pszichoszomatikus terhelés ezen a pályán később váratlan kimerültségi szimptomákhoz vezethet.

4. Fúvós tanároknak időben kell erre gondolniuk, és a témáról kötetlenül beszélgetniük. A „még elmegy” kritérium teljesülése nem elegendő egy bizonytalan fúvós tanítvány profi-pályán tartásához. Éppen ezért nem lenne szabad a fúvós tanárokat tanítványaik száma szerint honorálni, mint ahogy az Németországban szokásos.

5. A főiskolai tanulmányok megkezdése előtt a fúvósokat erre a célra minősített orvos és pszichológus szakértőknek kellene megvizsgálniuk, hogy testi problémák (pl. tartáshibából eredő károsodás, pszichológiai labilitás) nem mondanak-e ellent a várható tartós igénybevetelnek.

E cikk szerzőjét - állítólagosan nagy tehetsége miatt - jó tizenöt évvel ezelőtt akkori tanára arra kapacitálta, jelentkezék főiskolára, hogy profi muzsikus lehessen. Kiállta a felvételit, és harmadmagával bekerült egy olyan osztályba, ahonnan a másik kettő azóta csúcs-zenekaroknál vezető harsonás pozícióba került. A „számyalókkal” való kontaktus azonban észrevétette vele saját, kiküszöbölhetetlen hiányosságait és úgy döntött, hogy feladja muzsikushivatásbeli vágyait.

*E dolgozat hasonló formában jelent meg a „Brass Bulletin” folyóiratban, az 87 III/1994 szám alatt. Köszönjük az utánnnyomási engedélyt. fordította: Csébfalvi Károly
szaklektor: Hőna Gusztáv*